

concept of company management and its components, including those related to the functioning of the general meeting of participants.

It is established that the general meeting of participants of a limited/additional liability company plays the most important role in the management of the company. The essence of the right to participate in the general meeting of participants of a limited/additional liability company is clarified and its content is determined. Emphasis is placed on the direct dependence of the right of actual participation of a participant of a limited/additional liability company in the general meeting on the latter's awareness of the time and place of their holding.

The peculiarities of the organization and holding of the general meeting of the participants of the limited/additional liability company are analyzed. The procedure for forming the agenda of the general meeting of participants of a limited/additional liability company is determined. The procedure for notifying the convening and venue of the general meeting is described.

The peculiarities of holding a general meeting of participants by a company with one participant are determined.

Based on the study, conclusions were made about the overall effectiveness of the mechanisms provided by current legislation, which establish the procedure for organizing and conducting the general meeting of participants of a limited/additional liability company. At the same time, attention is paid to the need to finalize certain provisions of the special Law, taking into account the needs and problems that arise in practice, and in order to consolidate the relevant developments at the legislative and local levels (in the company's charter).

Key words: limited/additional liability company; management of the company, general meeting of participants; convening/holding a general meeting.

Шиманська Н.С.

ПОНЯТТЯ ТА ПРОВОА ПРИРОДА ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО ДОГОВОРУ

УДК 347.4

Постановка проблеми: договір, будучи одним із регуляторів суспільних відносин, повинен виконуватись у відповідності зі всіма його елементами, які у сукупності формують його зміст (предмет, строк, способи, місце, сторони і т.п.). Ефективність договірному регулювання залежить від добросовісності поведінки сторін договору, зокрема на стадії його виконання. У зв'язку із наведеним стадія виконання договору повинна відбуватись з дотриманням певних принципів – основоположних ідей, які власне і визначають зміст договірному регулювання відносин між сто-

ронами. До таких принципів слід віднести наступні: принцип реального виконання та принцип належного виконання умов договору. Згідно ст. 526 Цивільного кодексу України (надалі по тексту – ЦК України), зобов’язання має виконуватись належним чином відповідно до умов договору та вимог ЦК України, інших актів цивільного законодавства, а за відсутності таких умов та вимог – відповідно до звичаїв ділового обороту або інших вимог, що звичайно ставляться. Однак, не виключено, що під час виконання умов договору, виникнуть обставини, які унеможливають виконання сторонами умов, які попередньо ними погоджувались. Така ситуація спричинить ініціювання внесення змін до договору з метою задоволення інтересів його сторін. Через динамічність суспільних, економічних, політичних, соціальних та інших відносин договір є змінним поняттям на динаміку якого впливає низка суб’єктивних та об’єктивних чинників. Оскільки зміна умов договору є поширеним явищем, яке в достатній мірі не врегульовано нормами чинного законодавства України, наукове дослідження даного питання є вимогою сьогодення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Науковим дослідженням питання зміни договору займалися такі цивілісти: М.І.Брагінський, В.В. Вітрянський, О.С. Іоффе, О.О. Красавчиков, В.В. Луць, В.А. Васильєва, Н.С. Кузнецова, О.В. Дзера, А.М. Блащук, А.Г. Ярема, І.О. Ромащенко, І.С. Канзафарова, А.Л.Святошнюк, Т.О. Родоман, Т.В. Боднар, С.О. Бородовський, О.П. Дрішлюк, С.М. Бервено тощо. Дослідженню вищезгаданих науковців були присвячені окремі прояви зміни умов договору у вузькоспеціальному призначенні. Наприклад, як спосіб захисту цивільних прав, як елемент правовідношення, як стадія договору, частково піддавались аналізу підстави та способи внесення змін до договору або внесення змін до окремих видів договорів. Щодо загального поняття, правової природи, виокремлення дефініції поняття «зміна умов договору» присвячена низка статей Т.О. Родоман. Однак дане питання на сьогодні недостатньо вивчено і потребує додаткового наукового дослідження.

Мета статті. Здійснити аналіз загальних положень чинного цивільного законодавства України щодо регулювання поняття,

правової природи «зміни умов договору» та можливості реалізації права на внесення змін до договору. Автор також ставить за мету дати визначення поняттю «зміна умов договору» та запропонувати зміни до чинного законодавства так як останнє відсутнє у його нормах.

Виклад основного матеріалу. Згідно п. 1 ч.2 ст. 11 ЦК України, договір є однією із підстав виникнення цивільних прав та обов'язків, які в житті зустрічаються найчастіше. Адже договірне регулювання є ефективним інструментом, за допомогою якого сторони самостійно регулюють відносини між собою [1, с. 73]. В дані статті договір розуміється як юридичний факт, індивідуальний регулятор, як правило, приватно-правових правовідносин.

Оскільки при аналізі юридичних явищ слід перш за все розкривати їх сутність, приходимо до розуміння договору, яке закріплене у ст. 626 ЦК України, а саме: «Договором є домовленість двох або більше сторін, спрямована на встановлення, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків». Законодавець дає визначення договору як юридичного факту. Однак роль договору не обмежуються тільки тим, що він впливає на динаміку цивільних правовідносин (породжує, змінює, припиняє їх). Договір виступає також і засобом регулювання поведінки сторін у цивільних правовідносинах [1, с. 218-219]. Даний висновок слідує і з ст. 6 ЦК України, в якій законодавець надає можливість сторонам самостійно врегульовувати свої відносини на власний розсуд, однак не відступаючи від положень актів цивільного законодавства. Тобто цивільно-правовий договір є важливою складовою механізму цивільно-правового регулювання, оскільки саме через договір як юридичний факт здійснюється переведення загальнообов'язкових правил поведінки з нормативної площини у сферу конкретних суспільних відносин, саме вони «запускають» процес реалізації суб'єктивних прав та обов'язків, створюючи правовідносини [2, с. 18].

Погоджуємось із позицією А.Б. Гриняка, який під цивільно-правовим договором розуміє зафіксовану у встановленій законом формі систему компромісів (домовленостей), що досягаються сторонами з метою задоволення власних інтересів шляхом

взаємоузгодження волі контрагентів майбутнього договору, спрямованих на виникнення, зміну або припинення цивільних правовідносин [3, с. 53].

Перш ніж перейти до характеристики самого поняття «зміни умов договору» слід згадати про умову втілення даного поняття в життя. І такою умовою є основоположні засади, принципи чинного цивільного законодавства України. Зокрема, в ст. 3 ЦК України серед загальних засад цивільного законодавства окреме місце відводиться свободі договору (пункт 3 частини 1).

Свобода договору полягає у вільному виборі сторін в укладенні договору, виборі контрагента та визначенні умов договору з врахуванням вимог ЦК України, інших актів цивільного законодавства, звичаїв ділового обороту, вимог розумності та справедливості (ч. 1 ст. 627 ЦК України).

Сторони вільні у визначенні умов договору, які у сукупності становлять його зміст. Визначаючи зміст договору, сторони керуються тією моделлю взаємовідносин, яка у загальному вигляді закріплена у нормах ЦК України або інших актах цивільного законодавства, що стосуються даного виду договору. При цьому деякі умови договору можуть визначатись відповідно до зразкових умов, вироблених практикою для договорів певного виду й опублікованих для загального відома (типових договорів тощо) [4, с. 19].

Оскільки договір є не просто домовленістю між контрагентами, але і індивідуальним регулятором відносин між ними [1, с. 77], домовленість не зникає з моменту виникнення зобов'язальних правовідносин, і лише її існування продовжує дію договірних зобов'язань [5, с. 34]. Адже під час виконання умов договору обставини можуть змінюватись настільки суттєво, що у сторін виникає необхідність ініціювати внесення змін до існуючого договірного зобов'язання та змінювати умови подальшої співпраці з метою збереження вигідності договірних умов для обидвох сторін.

В Цивільному кодексі України поняттю зміни умов договору присвячено главу 53 «Укладення, зміна і розірвання договору», яка розміщена у розділі II «Загальні положення про договір» Кни-

ги п'ятої «Зобов'язальне право». Таким чином, право на внесення змін до договору закріплено на законодавчому рівні. У чинному Цивільному кодексі України виокремлену спеціальну главу, яка присвячена власне зміні умов та розірванню договору. В главі перш за все чітко розмежовано зміну та розірвання договору, які відбуваються як за згодою сторін так і за вимогою однієї із них. Для обидвох згаданих підстав встановлені прямо протилежні презумпції. Мається на увазі, що можливість зміни та розірвання договору за взаємною згодою сторін презюмується диспозитивною нормою (ч.1 ст. 651 ЦК України), при чому «інше» може бути встановлено договором або законом. На відміну від наведеного одностороння зміна допускається тільки у випадках, якщо право на таку зміну встановлено договором або законом [6, с. 348]. При чому слід звернути увагу, що законодавець вживає загальний термін «одностороння відмова», яка має наслідком зміну або розірвання договору (ч. 3 ст. 651 ЦК України). У відповідності до приписів ЦК України, у випадку, якщо це встановлюється законом або взаємною згодою сторін, одностороння відмова від виконання договору повністю або частково призводить до того, що договір вважається відповідно зміненим або розірваним [6, с. 348-349]. Зокрема, згідно ч.2 ст. 763 ЦК України, кожна із сторін договору найму, укладеного на невизначений строк, може відмовитись від договору в будь-який час, письмово попередивши про це другу сторону за один місяць, а у разі найму нерухомого майна – за три місяці.

Не зважаючи на те, що поняття «зміни» та по поняття «розірвання» є різними за своєю природою, адже мають протилежні наслідки, законодавець у вищезгаданій статті Цивільного кодексу встановлює однакові підстави для їх настання. Причиною цього можна вважати відсутність законодавчого визначення поняття «зміна договору», як і поняття «розірвання договору». Не зважаючи на те, що ці два діаметрально протилежні поняття включені в одну главу ЦК України, тобто регулюються положеннями однакових статей, їх правова природа, підставність, умови, форми, юридичні наслідки тощо є відмінними. З наведеного слідує ви-

сновок про те, що ця ситуація є прогалиною чинного законодавства України, яка призводить до проблем в юридичній практиці.

Правове регулювання того чи іншого явища в суспільстві починається із закріплення власне поняття (дефініції) даного явища в правових нормах. Однак визначення поняття «зміна договору» в чинному законодавстві України відсутнє. Що призводить нерідко до підміни понять та порушення прав і законних інтересів однієї із сторін договору.

Одностороння відмова від зобов'язання або одностороння зміна його умов не допускається, якщо інше не встановлено договором або законом (ст. 525 ЦК України). Договір є обов'язковим для виконання сторонами (ст. 629 ЦК України). Отже, законодавець проголошує принцип обов'язковості виконання умов договору та непорушності попередньо досягнутих між сторонами домовленостей, які в подальшому втілюються у певні умови договору. Адже стійкість договірних відносин визначає стабільність цивільного обороту в цілому [7, с. 113].

Однак ті, хто володіють правом з власної волі укладати договір, повинні бути в принципі на стільки ж вільними і в питаннях його розірвання або зміни окремих договірних умов [6, с. 348].

На стадії виконання укладених договорів їх зміст інколи потребує внесення змін та доповнень, що викликані певними об'єктивними та/або суб'єктивними причинами. Обставини, які виникають, спонукають сторін до уточнення раніше погоджених умов. Сторони можуть розуміти необхідність коригування редакції договору з метою отримання ними індивідуального позитивного результату.

Договір за своїми якісними характеристиками є гнучким та універсальним правовим інструментом, що дозволяє адекватно та логічно адаптувати його до змін обставин, які можуть суттєво вплинути на обсяг договірних зобов'язань, виходячи з інтересів та намірів кожної із сторін у вирішенні широкого спектра правових питань [7, с. 114].

А.Я. Ярема пов'язує зміну договірних зобов'язань із зміною умов правовідношення. Вказує, що зміна правовідносин у статтях 651 – 652 ЦК України формулюється стосовно договірних

зобов'язань як зміна договору. Вона можлива тільки за наявності підстав, передбачених цими статтями, а також іншими спеціальними положеннями законів [8, с. 14]. При чому найбільш широко в ЦК України передбачено випадки зміни договорів (в тому числі і шляхом односторонньої відмови) саме в статтях, присвячених окремим їх видам.

М.І. Брагінський, В.В. Вітрянський вказують на можливість групування випадків зміни договорів. Саме групування вони пов'язують із специфікою договорів, регулювання яких відбувається на законодавчому рівні [6, с. 353]. Власне законодавець і закріплює право сторін (сторони) відмовитись від виконання зобов'язання в односторонньому порядку, але при цьому взявши на себе виконання певних зобов'язань. Наприклад, ст. 681 і ЦК України закріплено право виготовлювача відповідно до закону відкликати товар у покупця з подальшим безоплатним усуненням недоліків товару у розумний строк, поверненням сплаченої за товар грошової суми, заміни товару на такий самий товар або на аналогічний товар з числа наявних у продавця (виготовлювача). Обдарований має право у будь-який час до прийняття дарунка на підставі договору дарування з обов'язком передати дарунок у майбутньому відмовитись від нього (ч.2 ст. 724 ЦК України).

З іншої сторони законодавець в певних випадках закріплює нікчемність умов договору, які позбавляють сторону права відмови від договору. Наприклад, згідно абз. 2 ч. 1 ст. 739 ЦК України, умова договору, відповідно до якої платник безстрокової ренти не може відмовитись від договору ренти, є нікчемною. Умова договору банківського вкладу на вимогу про відмову від права на одержання вкладу на першу вимогу є нікчемною (абз.2 ч. 2 ст. 1060 ЦК України). Відмова від права на відмову від договору доручення є нікчемною (ч. 2 ст. 1008 ЦК України).

На сьогодні норми чинного законодавства України не містять визначення поняття «зміна умов договору». Погоджуємося із позицією, А.Г. Яреми, який стверджує, що поняття «зміна умов договору» є одним із базових понять цивільного права. Зміст основоположних понять має бути визначений на рівні матеріального закону. Це дасть змогу уникнути ситуацій, коли законодавець,

регламентуючи ті чи інші процедури, не визначає змісту базових понять (в даному випадку «зміна умов договору») [9, с. 13].

Зміну умов договору слід розуміти як чітко передбачену юридично-логічну послідовність дій та стадій, які засновані на певних діях сторін правовідношення, що виражається в різноманітних способах узгодження нових умов договору шляхом волевиявлення. Така модифікація договору означає, що при збереженні його сили в цілому, та чи інша умова або кілька з них, в тому числі й ті, котрі пов'язані з виконанням договірних зобов'язань, формулюються по-новому, в порівнянні з тим, як це було зафіксовано початково при укладенні первісного договору [10, с. 49].

Отже, результатом зміни умов договору є зміна змісту зобов'язання, а не повне припинення укладеного між сторонами договору.

Під зміною договору слід розуміти зміну його умов із збереженням виду, моделі договірних зобов'язання, характерні ознаки якого залишаються незмінними.

Т.О. Родоман розглядає зміну договору як зміну його умов із збереженням моделі договору, тобто ознаки початкового зобов'язання залишаються незмінними. Результатом зміни умов договору є не повне припинення правового зв'язку між його сторонами, а лише зміна змісту правовідношення, а саме: видозміна зобов'язання сторін, доповнення зобов'язання новими правами та обов'язками, часткове припинення зобов'язання [7, с. 115]. Погоджуємось із думкою останнього про те, що зміна умов призводить до денонсації умов первинного договору, які після «модифікації» підлягають виконанню у новому узгодженому вигляді [10, с. 49].

Вищезгаданої позиції притримувався також О.С. Іоффе, який зазначав, що кожне зобов'язання певним чином індивідуалізується серед інших, а тому при зміні первісного встановленого зобов'язання, як конкретного виду зобов'язальних зв'язків, має місце припинення попереднього зобов'язання [11, с. 184-185].

І.О. Ромашенко вважає, що не будь-яка зміна правовідношення є зміною окремих прав та обов'язків у ньому, оскільки можливе припинення частини прав та обов'язків, яке призводить до

того, що правовідношення в цілому продовжує існувати але у зміненому вигляді. Так, якщо у складному правовідношенні у однієї із сторін є декілька прав (наприклад, право вимагати передачі товару та право на інформацію про товар), одне з яких припиняється, то відповідно правовідношення змінюється. Водночас у простих правовідношеннях, в яких одній стороні правовідношення належить одне право, якому кореспондує відповідний єдиний юридичний обов'язок іншої сторони, зміна його означає, в тому числі, й зміну права [12, с. 33].

Складові поняття зміни зобов'язальних правовідносин досліджувалось також К.П. Победоносцев, який вказував на існування двох складових зміни: зобов'язання може бути змінено за змістом (якісна ознака) і за суб'єктним складом (кількісна ознака). Під зміною змісту зобов'язання він розуміє таку модифікацію, в результаті якої «виходить не нове зобов'язання, а тільки розширюється чи звужується, тобто інакше визначається зміст колишнього зобов'язання» [13, с. 139-140].

Оскільки відсутнє законодавчо закріплене поняття «зміни умов договору», а в наукових колах дане поняття розкривається через призму розуміння поняття договору, вважаємо, що назріла необхідність сформулювати дане визначення.

Зміна – це перехід, перетворення чого-небудь (переведення стану, руху, ознаки, властивості і т.ін.) у щось якісно інше [14, с. 621]. Самі умови договору можуть набувати різного змісту в залежності від волі сторін або об'єктивних обставин, тобто вони є змінними. Відповідно зміна умов договору – це процес, активна поведінка сторони (сторін), яка спрямована на появу нових або редагування існуючих умов договору, з метою приведення його у відповідність із певними життєвими обставинами, правовими нормами, а також його оптимізація метою якої є отримання стороною (сторонами) певного позитивного результату майнового та/або немайнового характеру.

Зміна договору спрямована на зміну окремих його умов шляхом вчинення відповідних юридично-значущих дій, які власне і спрямовані на набуття, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків. Зміна умов є завжди активною поведінкою вольового

характеру. А тому в розумінні ч. 1 ст. 202 ЦК України такі дії сторони слід вважати за своєю правовою природою правочином.

Оскільки зміна договору є активною дією сторони (сторін), яка має намір змінити існуючі умови договору з об'єктивних та/або суб'єктивних підстав на майбутнє, то наслідки зміни умов договору наступатимуть для сторін в майбутньому. У зв'язку із наведеним, якщо інше не передбачено законом або згодою сторін, все отримане кожною із них на підставі договору залишається в неї. Відповідно ні один із контрагентів не має права вимагати повернення того, що було виконано ним за зобов'язанням до моменту зміни договору (ч. 4 ст. 653 ЦК України). Погоджуємось із позицією М.І. Брагінський, В.В. Вітрянський щодо того, що вказана норма дозволяє зробити висновок, що за сторонами зберігаються і такі права, які виникли у них до моменту, вказаного в ч. 3 ст. 653 ЦК України. Це означає, що після прийняття рішення про зміну або розірвання договору покупець, який отримав продану річ, повертати її продавцю не зобов'язаний. За останнім зберігається право вимагати від покупця оплати отриманого товару. Разом з тим застосування ч.4 ст. 653 ЦК України не виключає дію загальних норм, які присвячені зобов'язанням у зв'язку із набуттям, збереженням майна без достатньої правової підстави (ст. ст. 1212 – 1215 ЦК України). У спеціальному посиланні до згаданих норм немає необхідності, оскільки правила глави 83 ЦК України «Набуття, збереження майна без достатньої правової підстави» носять загальний (генеральний) характер [6, с. 352].

Також слід врахувати, що норми чинного українського законодавства містять імперативні приписи щодо заборони внесення змін до договору. Відповідно, не завжди сторони зможуть реалізувати дане право, навіть, коли в них є взаємно-погоджене бажання змінити існуючі умови співпраці шляхом внесення відповідних змін до договору. Зокрема це стосується договорів, укладених за результатами публічних закупівель. Так, ч.5 ст. 41 Закону України «Про публічні закупівлі» містить імперативний припис – заборону щодо зміни істотних умов договору про закупівлю, які не можуть змінюватись після його підписання. Ч. 3 ст. 1056 1 ЦК України встановлено заборону кредиторі змі-

нювати розмір фіксованої процентної ставки в односторонньому порядку. Умова договору щодо права кредитора змінювати розмір фіксованої процентної ставки в односторонньому порядку в силу згаданої статті буде нікчемною. Аналогічна заборона стосується і процентів на строковий вклад (ч. 4 ст. 1061 ЦК України). Умови публічного договору встановлюються однаковими для всіх споживачів. Підприємець не має права надавати переваги одному споживачеві перед іншим щодо укладення публічного договору. Умови публічного договору, які суперечать наведеному є нікчемними (ст. 633 ЦК України). Заборона на ініціювання своїх змін до умов договору передбачена ч. 1 ст. 634 ЦК України, згідно якої за умови укладення договору приєднання, умови якого встановлені однією із сторін у формулярах або інших стандартних формах, інша сторона може лише приєднатись до запропонованого договору в цілому і не може запропонувати свої умови договору.

У зв'язку із існування прямих законодавчих заборон на можливість внесення змін до договору, слід зробити висновок про те, що право на внесення змін до умов договору не є безумовним і абсолютним. Можливість його реалізації залежить від низки обставин, зокрема і договірної конструкції, яку використовуватимуть сторони з метою врегулювання правовідносин між собою.

Висновки. Підсумовуючи вищенаведене можна зробити висновок про те, що право на внесення змін до договору – це реальна можливість сторони (сторін) змінити існуючі домовленості шляхом встановлення нових, зміною існуючих або припиненням цивільних прав та обов'язків.

Право на внесення змін до договору нерозривно пов'язане та впливає із загальних засад цивільного законодавства, зокрема, свободи договору, а також із основного методу цивільно-правового регулювання – диспозитивного.

За своєю правовою природою внесення змін до договору є домовленістю сторін, що спрямована на встановлення, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків, які вже існують та відображені в змісті первинного договору. Тобто зміни до договору є правочином, правовим актом індивідуального характеру. Сторони вільно, на власний розсуд реалізують дане право. Однак

воно не має абсолютного характеру та обмежується нормами чинного законодавства (коли є пряма заборона Закону вносити зміни до договору) або умовами самого договору.

На сьогодні відсутнє законодавче визначення поняття «зміна умов договору», що на нашу думку є негативним явищем, оскільки призводить до неоднакового розуміння сторонами даного поняття, підміни понять, порушення прав іншої сторони, неоднакової судової практики, що складається за результатами розгляду справ, пов'язаних із внесенням змін до договору. Вважаємо, що слід внести зміни до ЦК України, шляхом включення статті 650¹ «Поняття зміни умов договору», під яким ми розуміємо процес, активну поведінку сторони (сторін), яка спрямована на появу нових або редагування існуючих умов договору, з метою приведення його у відповідність із певними життєвими обставинами, правовими нормами, а також його оптимізація метою якої є отримання стороною (сторонами) певного позитивного результату майнового та/або немайнового характеру.

1. *Спогади про Людину, Вченого, Цивіліста-епоху (до 85-річчя від Дня народження академіка Ярослави Миколаївни Шевченко); за заг. ред. Р.О. Стефанчука.* – К.: АртЕк, 2017. – 389 с.
2. *Кузнецова Н.С. Вдосконалення механізму правового регулювання цивільних відносин в Україні // Матеріали науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті В.П. Маслова «Актуальні проблеми цивільного, житлового та сімейного законодавства», 25 лютого 2011р. Харків, 2011. С. 46*
3. *Гриняк А.Б. Цивільно-правовий договір як підстава виникнення прав а спільної власності фізичних осіб: монографія. Тернопіль, Підручники і посібники, 2008. – С. 53*
4. *Луць В.В. Контракти у підприємницькій діяльності: Навч. Посібник. – К. : Юрінком Інтер, 1999. – 560 с.*
5. *Мілаш В. Нові підходи до визначення договору в господарському праві // Право України. 2007. № 9. С. 34.*
6. *Брагинский М.И., Витрянский В.В. Договорное право: Общие положения. – М.:Издательство «Статут», 1998. – 682 с.*

7. Т.О. Родоман. Проблема визначення поняття зміни умов договору в цивільному законодавстві України // Судова апеляція. – 2014. – № 3 (36). С. 112 – 118.
8. Ярема А.Г. Проблемні питання у застосуванні Цивільного і Господарського кодексів України / Я.Г. Ярема, В.Г. Ротань. – К.: Реферат, 2005. – 336с.
9. Ярема А.Г. Захист цивільних прав та інтересів судом: окремі питання теорії та практики / Я.Г. Ярема, А.В. Лужанський, З.П. Мельник. – К.: Істина, 2014. – 420 с.
10. Родоман Т. О. Характеризуючі ознаки поняття «зміна умов договору» в цивільному законодавстві України / Т. О. Родоман // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. - 2014. - № 4. - С. 46-52.
11. Иоффе О.С. Обязательное право / Иоффе О.С. – М. : Юрид.лит., 1975. – 466 с.
12. Ромащенко І.О. Деякі аспекти зміни та припинення цивільних правовідносин / І.О. Ромащенко // господарство, підприємництво і право. – 2011. – № 3. – С. 33.
13. Попедоносцев К.П. Курс гражданского права / Победоносцев К.П. : Ч.3: Договоры и обязательства. – СПб., 1896. – С. 139-140.
14. Словник української мови. Академічний тлумачний словник (1970-1980): в 11 томах. Київ: Видавництво «Наукова думка», – Том 3, 1972. С.621.

Шиманська Н.С. Поняття та правова природа внесення змін до договору

У статті досліджується поняття та правова природа внесення змін до договору. Встановлено, що це правове явище через швидкоплинність розвитку ринкових відносин набуває широкого розповсюдження. Проаналізовано зміст поняття «зміна» та його правова природа. Здійснено невичерпний перелік можливих варіантів реалізації права на внесення змін до договору. За результатами наукового дослідження різних точок зору цивілістів різних епох на поняття «зміна умов договору», сформульовано власне визначення згаданого поняття та запропоновано внести відповідні змін до діючого Цивільного кодексу України. Адже досконале законодавче регулювання тих чи інших відносин починається із закріплення їх дефініції, з метою однакового розуміння поняття.

Ключові слова: договір, правова природа договору, правова природа внесення змін до договору

Shymanska N.S. The concept and legal nature of amendments to the contract

The article examines the concept and legal nature of amendments to the contract. It is established that this legal phenomenon due to the rapid development of market relations is becoming widespread. The meaning of the concept of «change» and its legal nature are analyzed. An exhaustive list of possible options for exercising the right

to amend the contract has been made. According to the results of scientific research of different points of view of civilians of different epochs on the concept of «change of contract terms», the own definition of the mentioned concept is formulated and it is proposed to make appropriate changes to the current Civil Code of Ukraine. After all, the perfect legislative regulation of certain relations begins with the consolidation of their definition, in order to have a common understanding of the concept.

In our opinion, the lack of a legislative definition of the term “change of contract terms” is a negative phenomenon, as it leads to unequal understanding of the concept by parties, substitution of concepts, violation of the rights of parties, different case law, which is based on the results of consideration of the category of cases related to amendments to the contract. Therefore, we believe that the CC of Ukraine should be amended by including Article 650 1 «The concept of changing the terms of the contract», by which we mean the process, active behavior of the party (parties), which aims to create new or edit existing terms of the contract to bring it in accordance with certain life circumstances, legal norms, as well as its optimization, the purpose of which is to obtain by the party (parties) a certain positive result of property and / or non-property nature. The implementation of these changes will make it possible to avoid the above-mentioned negative consequences in the future and will ensure the introduction of uniform case law in resolving disputes related to amendments to the contract.

Key words: contract, legal nature of the contract, legal nature of amendments to the contract